

מסורת הש"ס

(א) י"ג רבנן, (ב) נלקמן לג: ביצה טו: תענית כבא, (ג) סנהדרין ז: מגילה טו: (ד) פסחים יב: ע"ש, (ה) [נכון חמת יין שהוא חסר חורק לחסר אכן שחמלה וזה לא מעלה ולא מוריד וטוב היה שחמלה יין שלי"ה והביאו הגמ"ל סי' קנז סק"ג], (ו) תוספתא ברכות פ"ב (לקמן קדושין לג), (ז) מס' ד"א פ"י ע"ש וי"ע, (ח) ברכות כו: פ"ט, (ט) שם נדרים יז, (י) וי"ב ברכות כח:, (יא) וי"ב צ"ב דף ט ע"ב,]

תורה אור השלם 1 לכן בה אֶעֱשֶׂה לך ישראל עֶבֶד בִּי ואת אֲשֶׁרֶךָ לך הָבֹן לְקִרְאת אֱלֹהֶיךָ וישראל:

עמוד ד רב 2 מסדר אגנו משמע תורה גם תפלתו תועבה:

משילי כח ט ויהי ממקדתי וישב משה לישפט את העם והעמד הקעש על משה מן הבקר עד הערב שבות יח יג 4 והקרא אֱלֹהִים לאור יום ולחשך קרא ללילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד:

בראשית א ה

5 אי לך ארץ שמלכך גער ושררך בבקר יאכל: אשרך ארץ שמלכך בן חורים ושרך בעת יאכלו בגבורה ואת בישתי:

קהלת י טו-יז

גליון הש"ס

גב' לבוש ותכבסי. ע"י כריתול ל ע"כ: תוס' ד"ה בריהוהו וכו' ולי"ה לשוני קושיא קמרי"א וכו'. ועמך זה פסחים עה ע"א וכמו שכתב המהרש"א שם ובכונתו זה ע"א מ"ה"ה הם ליה דלפסיד ופגמתי? ע"א מ"ה"ה דלמא, וכרמנ"ן פ"ב דב"ב במלגמות ד"ה ועוד סי' אלף אחר רבנא: ד"ה דין אמת וכו' לאפוקי דין מדינה. ע"י מנינה ט"ז ע"כ מ"ה"ה הדין וכו"כ מ' ע"כ:

לעני רש"י

קאלצו"ס [קלצוני"ש]. גרב, נעל קל. מרצ"ר [רטיצריי"ר]. לישב אצבעות. קלצוני"ש [קנייליב"ש]. שם פרטי.

מוסף רש"י

חיי שעה. עולם הזה (ותענית כא). בגבורה של תורה. שטסקון בנגרות הנחמה והבנים (קהלת י"ז). מאכל לודים. לודים ולפטים רעמטים הן אלף שהלפטים נעזרין כל הלילה ושנים שחרית שעה ראשונה ואוכלין בשנים (פסחים יב). מאכל יורשים. לאו משום רעמטת אלף החולץ ולא עמלו בו (שם). לבית המרחץ. בית שעשוי לחמץ בן, וג' בתים הן זה לפניו מזה, פנימי לחמלה, חיצון שטומים שם מלובש, ביטוי ששטנים שם גסמין (ושבים י"ב טז).

יציאות השבת פרק ראשון שבת

לא שכיחא שכרות. אין דרך להשתכר מצע"י לפיכך גומר ויתפלל אלל כלילה עשוי להשתכר בסעודתמן: **היון לקראת אלהיך**. התנאה לפניו: **רמי פוזמקי**. נותן אנפילאות חשובים ברגליו ובלע"ז קאלצו"ס: **שדי גלימא**. משליך אדרתו מעליו שלא יראה כחשוב:

ופכר ידיה. חובק ידיו באלצבעותיו מרצ"ר בלע"ז כאלס המלעטער מאימת רבו: **חיי עולם**. תורה. תפלה צורך חיי שעה היא לרפואה לשלום ולמונות: **נגה**. איחר: **מסרב**. ממחר לעמוד: דיינין מתעטפין בטליתן כשפותחין בדין מאימת שכניה ושלא יפנו ראשן לכאן ולכאן ותהא דעתן מיושבת עליהם: **עסיקי ואסו**. בדין אחר וכבר מעוטפים הן וכשנגמר אותו דין בא לפניהם דין אחר סמוך למנחה הוי"ה התחלתן שיתפתחו צעלי הדין בטענות דהכ"ל ליכא למימר משיתעטפו: **עמודי**. שעליית בית המדרש נשען עליהם:

חיש לנציוסו. מלעטערין שלא עסקו אותו היום בתורה: **תנא לכו חייא בר רב**. שגדול שכן הדיינים ולא ילעטרו. ול"נ דאין זה [משמעות] לשון לנציוו אלל לשון חלש דעמיהו ולשון חלש לנציוו לשון תענית הוא"י שלא סעדו כל היום. תנא לכו חייא בר רב שאין צריכין לישוב ולידון כל היום אלל מקלמ' היום ומה שאמר מן הצקר עד הערב מדרש הוא שחשוב הדבר כמעשה בראשית שאמר בו ערב וצוקר: **שמלך**. דייך שהדיין קרוי מלך שנאמר מלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כט): **לודים**. אומה שקורין קלני"ש ואוכלי אדם הן והם רעבמנין: **מאכל יורשים**. יורשי הון רב שלא טרחו בו ואין עסקוים ודאגין לשוט אחרי מוונות ולעסוק במלאכה: **כוורק אבן לחמם**. קשה לגוף. ולי נראה לא קשה ולא יפה: מרחלאות שלהן ג' חדרים היו לו פנימי להוצע ולהסתפק אלמנעי שירד לתוכו מן המרחץ ולבוש חלוקי ויואל לחיזון וגומר לנצישתו ונח שם שעה מייגיעת המרחץ: **עומדים ערומים**. פנימי: **מקרא**. ק"ש: **ערומים ולבושים**. אלמנעי שיואל בו ערום וממחר לכסות את עצמו ויואל לחיזון: **וחולץ ספילין**. מראשו ואין צ"ל שאס' אחוזן צידו בתיק שלהן שאינו מניח. והא דמתי ואין צ"ל כו' איידי דבעי למיתמי מליעמא ואינו מניח ואינו חולץ שאלמנעי לא כמרחץ גמור הוא ומקלמ' מורת מרחץ עליו הלכך היו בראשו אין צריך לחלון היה אחוזן אסור להניחן שם בראשו אלל יואל לחיזון ומניחן: **אף על פי שאין בו לואה**. שפינוה משם: **בחדסי**. שלא רחץ בו אדם מעולם אלל שהומינו לכך:

אסור לאדם שיטעום קודם שיתפלל תפלת המנחה. אין הלכה כי הא דריב"ל, וכבר פירשנוה בברכות בפרק תפלת השחר. אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דכי איכא צערא [בעלמאן], שרי גלימיה וכסי ויהי ומינח כרעיה בעבדא לקמיה מריה ומצלי. וכי איכא שלמא, לביש ומכסי ומעטף ומצלי. אמר הכון לקראת אלהיך ישראל. וכן ראוי לעשות. אמר רב אדא בר אהבה מתפלל אדם במרחץ. ואותיבנא עליה מיהא, הנכנס למרחץ מקום שבני אדם עומדים לבושים, יש שם מקרא קריית שמע ותפלה, ואין צריך לומר שאילת שלום ומניח שם תפלין, ואין צ"ל שאינו חולץ. מקום שבני אדם עומדים ערומים ולבושים, יש שם שאילת שלום ואין שם קרית שמע ולא תפלה ולא תפלין, ואם היה לבוש אותן [אניוין] חולצן, מקום שבני אדם כולץ ערומין, אין שם שאילת שלום, ואין צ"ל ק"ש ותפלה וחולץ תפלין, אחד מרחץ ואחד בית הכסא. ושנינן כי קאמר רב אדא במרחץ חרש ואשמעינן דהומנא במרחץ לאו מילתא היא אבל הומנא בבית הכסא לא איפשטיא ונקטינן לה לאיסורא.

התם לא שכיחא שכרות. וא"ת דצריש פ' בתרא דתענית (דף כו: ושם) אלמרינן שחרית ומוסף דכל יומא לא שכיח שכרות לא גזרינן מנחה ועעילה דשכיח שכרות חיישינן אלמנא גם במנחה שכיח שכרות וי"ל דהתם לענין נשיאת כפים שאני דאפילו לא שמה אלל רציעית אסור לישא את כפיו:

מריחותא למיכר המייניה ועוד ציקו הכי וליצ"י ומשני משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל. ואלא חיש לשנויי קושיא קמיימא מכאן רצערץ לאזור חלציו כשמתפלל^א ובמחזור ויטרי מפרש דטעם דצעין אזור שלא יהא לצו רואה את הערוה ודוקא להן שלא היה להם מכנסים לכך היו צריכים לאזור בשעת תפלה אלל לדינן שיש לנו אצנט של מכנסים אין אנו צריכין לאזור^ג. **רמי פוזמקי**. מכאן יש להוכיח שאין להתפלל יתף אלל בנ"י באז צווי"כ: **אי איכא דאית צ"ה דינא ציעור**. משמע דעדדף דין מתלמוד תורה והא דלמרי' צפ' בתרא דמ"ק (דף פ.) גבי ההוא דטורקיה וציבורא ושביז עיילוהו למערמא דחסדיה ולא קבלוהו למערמא דדייני וקבלוהו^ה התם דדיינין שאנין מומחין שפעמים נוטין אחר השומד': **דין אמת**. צאמיתו. אלפוקי^ו דין מרומה^ה: **שאני**

יונה חר אמר משיתעטפו הדיינין וחד אמר משיתפתחו בעלי דינים ו'לא פליגי הא דעסקי ואתו בדינא הא דלא עסקי ואתו בדינא רב אמי ורב אסי הוו יתבי וגרסי ביני עמודי וכל שעתא ושעתא הוו מופחי אעיברא דרשא ואמרי אי איכא דאית ליה דינא ליעול וליתי רב חסדא ורבה בר רב הונא הוו יתבי בדינא כולי יומא הוה קא חליש לבייהו תנא להו רב חייא בר רב מדרפתי^ב ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב וכי תעלה על דעתך שמשעה יושב ודן כל היום כולו תורתו מתי נעשית אלא לומר לך^ג כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית כתיב הכא ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב וכתיב התם ויהי ערב ויהי בקר יום אחד יעד מתי יושבין בדין אמר רב ששת עד זמן סעודה אמר רב חמא מאי קרא דכתיב^ה אי לך ארץ שמלכך גער ושרך בבקר יאכלו אשרך ארץ שמלכך בן חורים ושרך בעת יאכלו בגבורה ולא בשתי בגבורה של תורה ולא בשתייה של יין^ו תנו רבנן שעה ראשונה מאכל לודים שניה מאכל לסמים שלישית מאכל יורשין רביעית מאכל פועלים חמישית מאכל כל אדם איני והאמר רב פפא רביעית זמן סעודה לכל אדם אלא רביעית מאכל כל אדם חמישית מאכל פועלים ששית מאכל ת"ח מכאן ואילך כזורק^ז אבן לחמת אמר אביי זלא אמרן אלא דלא טעים מידי בצפרא אבל טעים מידי בצפרא לית לן בה אמר רב אדא בר אהבה מתפלל אדם תפלתו בבית המרחץ מיתבי^ח הנכנס לבית המרחץ 'מקום שב"א עומדין לבושינן יש שם מקרא ותפלה ואין צריך לומר שאילת שלום ומניח תפלין ואין צריך לומר שאינו חולץ מקום שבני אדם עומדים "ערומים ולבושינן יש שם שאילת שלום ואין שם מקרא ותפלה ואינו חולץ תפלין ואינו מניח לבתחלה מקום שבני אדם עומדין ערומים אין שם שאילת שלום ואין צריך לומר מקרא ותפלה וחולץ תפלין ואין צריך לומר שאינו מניח כי קאמר רב אדא בר אהבה במרחץ שאין בו אדם^ט והא אמר רבי יוסי בר חנינא 'מרחץ שאמרו אע"פ שאין בו אדם בית הכסא שאמרו אע"פ שאין בו צואה אלא כי קאמר רב אדא בחדתי והא מבעיא בעא ליה רבינא^י הומינו או אין זימון ולא איפשטיא ליה לאו הוא הדין למרחץ לא דילמא שאני

אסור לאדם שיטעום קודם שיתפלל תפלת המנחה. אין הלכה כי הא דריב"ל, וכבר פירשנוה בברכות בפרק תפלת השחר. אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דכי איכא צערא [בעלמאן], שרי גלימיה וכסי ויהי ומינח כרעיה בעבדא לקמיה מריה ומצלי. וכי איכא שלמא, לביש ומכסי ומעטף ומצלי. אמר הכון לקראת אלהיך ישראל. וכן ראוי לעשות. אמר רב אדא בר אהבה מתפלל אדם במרחץ. ואותיבנא עליה מיהא, הנכנס למרחץ מקום שבני אדם עומדים לבושים, יש שם מקרא קריית שמע ותפלה, ואין צריך לומר שאילת שלום ומניח שם תפלין, ואין צ"ל שאינו חולץ. מקום שבני אדם עומדים ערומים ולבושים, יש שם שאילת שלום ואין שם קרית שמע ולא תפלה ולא תפלין, ואם היה לבוש אותן [אניוין] חולצן, מקום שבני אדם כולץ ערומין, אין שם שאילת שלום, ואין צ"ל ק"ש ותפלה וחולץ תפלין, אחד מרחץ ואחד בית הכסא. ושנינן כי קאמר רב אדא במרחץ חרש ואשמעינן דהומנא במרחץ לאו מילתא היא אבל הומנא בבית הכסא לא איפשטיא ונקטינן לה לאיסורא.

(א) הונה ע"פ מה שגראה לפנינו בגמ' דהגי' אלו חולצן.

י. עין מושפט נר מצוה

בז א טוש"ע א"ח סי' סא סעיף ג:
נח ב מיי פ"ה מהל' תפלה הלכה א סמג ענין יט טוש"ע שם סעיף ה:

גכג ב מיי שם טוש"ע שם סעיף ו:

ס ד מיי שם הלכה ד סמג שם טוש"ע א"ח סי' סא

סעיף ג:

כא ה מיי שם וי"ב מהל' צליה תפלה יא טוש"ע א"ח סי' סא סעיף ו בצה"ה וסי' כד סעיף א:

כב ו מיי פ"ג מהלכות

סנהדרין הלכה ז ופי"ו

מהלכות תפלה הל' ו סמג

ענין ז טוש"ע א"ח סי' רלג

ספי' ב וטוש"ע ח"מ סי' ה

סעי' ה:

כג ז מיי פ"ג מהל'

סנהדרין הל' א סמג

ענין ז טוש"ע ח"מ סי' ה

סעיף ג:

כד ח ט י מיי פ"ג

מהל' ק"ש הלכה ג

טוש"ע א"ח סי' קנז ווס'י

פד:

כד י נמיי שם הל' ב

טוש"ע א"ח סימן פג

ספי' א:

כה ב מיי פ"ג מהל' ק"ש

הלכה ג טוש"ע א"ח סי'

סי' פד וסי' מה ספי' ב

[נכ"מ] כאן וכפ"ג דברכות

ד. כ. סי' בראש' כאן ושם

סי' טז:

עין משפט
גזר מצוה

בו א מיי פֿיג מהל' קיט
הל' ה' עוש'ע אית סר
פה סעיף ב:

בו ב מיי פֿיג מהל'
מהלות הלכה יג סמג
עשין לו טור ח"מ סר
רפכ:

מוסף רש"י

לדעת כי אני ה' מקדשכם. רש"י דקרא אף את שבתותי תשמרו, ומאי לדעת, ר"זה אני שמודיעם מנ מתנה חשונה אני מבקש ליתן להם (ב"צה טו.), צריך להודיע לאמרי. לעשות לו אלוטיון, שאס יאלכלו וקדם שודיע לאמו מראה את האות ותשאלנו מי עשה כך כך והוא יאמר פלוני וגם נתן לי פת, ומתוך כך ידעו אביו ואמו שהוא אלהים ומכנה חוכה ורעות צדקאל (שם). אינו צריך להודיע. למר שלא יאס זה יושב וזהיה מהיכן כל עני דבר זה (שם), ומשה לא ידע. אלמנ נתן לו הקב"ה קרין עור מינס ולא הודיע (שם). דעבידא לאגלווי. כגון קרין נור פניס דמשה, שהודיעו הוואלן לא צריך הנותן להודיע (שם), ששייבתה קרובה. מתישכנ מקרוב לפקד לא תמללה סתמה עדיין (בראשית י"ב).

מוסף תוספות

א. תמוס' הלא"ש כמנ: ה' שלום. ב. ודאי מתרגמינן גמי דעבר ליה שלים דלחכי. תמוס' הלא"ש. ג. [ד]בהפיתחה ה' אברהם בן צ"ט שנה שהרי היתה ההפירה שנה אחת קודם שנוול יצחק צא מהם ששה וצשרים שנה למפרע של שלוח נמצא שכן ע"ג שנה היה במלחמת המלכים. תמוס' גרסת ז:

רב נסים גאון

רב חסדא הוה נקט מתנאא דתורא מידאי. רב חסדא כהן הוה ותמצא במסכת ברכות בפרק כיצד מברכין (דף טו ע"ב) יצחק עיר אחת היתה בארץ ישראל וגופאא שמה והיו בה שמונים וזנים אחים כהנים [נשואים] לשמונים וזוגות אחיות כהנות, וברקין רבון מסורא ועד נהרדעה ולא אשכחו אלא תרתי בנתיב דרב חסדא כו', ואע"ג דאינוי כהנא אינהו לא כהני.

י:

שאני בית הכסא דנפיש וזהמא. תימה בסקוף פ"ק דנדריס (דף יא.) גרס צעי רבינא הזמניו לבית הכסא והזמניו לבית המרחץ מהו אלמא במרחץ גמי מיצעי ליה ויש שמוחקין אותו שם מן הספרים משום דך דהכל ומיהו יש מאי לאו כי היכי דלא איפשטא ליה מביה הכסא ה"נ לא איפשטא ליה מביה המרחץ ומשני שאני בית הכסא דנפיש וזהמיה להכי לא איפשטא ליה אכל מרחץ בטר דצעיא דרז פשטא א"נ הזמניו לבית המרחץ אינו מדברי רבינא אלא הש"ס הוא דמסיק שאינו רוצה לחלק וכן יש בזמנה מקומות: **דמתרגמינן אלהא מהימנא**. תימה^א דשלוס נמי מתרגמינן דעבד ליה שלום וי"ל דהמס^ב קראו שלום על שם שהוא עושה שלום דאי לא קראו שלום אלא צעי למימר ה' שלום ה' העושה לו שלום א"כ ה"ל למימר ה' שלום:

הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו. ודוקא בזמנה שנותן לו ע"י אהבה שאין המקבל מתבייש אכל הנותן נדקה שהמקבל מתבייש מתן בסתר וכפה אף (משלי כא): **יהבה ניהליה**. דמותרת לזריס כפירוש הקונטרס והכי מוכח בפרק הזרוע (מולין קלג.) והא דאמר בפ"ב דכמוצות (דף כה.) חזקה לכהונה חילוק מתנות כגון שמעיד לו דבתורת כהונה יכהנ ניהליה:

ה"ג נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. ואע"ג דנלאו הכי נגזר דכתיב (בראשית טו) ועבדום וענו אותם שמה לא היה נגזר עליהם עיניו כ"כ אלא ע"י זה שהרי ארבע מאות שנה התחילו^א קודם שנוול יצחק ל' שנים: ויש"ל סדום נ"ב שנה. כמו שמוזכר בקנוי שהיא אצורה בן מ"ח שנה כשנניית סדום ושלומה כ"ו שנים משמע שהיה אצורה בן ע"ג כשהרג את המלכים^ג וצקדר עולם את המלכים דקאמר התם אצורה אצינו כשנדבר עמו בין הצתרים בן ע' שנה היה שנאמר ויהי מקץ שלשים שנה וגו' וחזר לחנן ושהה שס ה' שנים שנאמר ואצרם בן חמש שנים ושבעים שנה צלאמו מחנן וגו' ואותה שנה שילא מחנן שנת רעב היתה ירד למלכים ושהה שס ג' חדשים כל וישצ לו באלוני ממרא היא שנה שצבש את המלכים ולפ"ו לא היתה שלומה אלא כ"ד וצריך לומר שהיתה בשלוש ד' שנים בתמלה^ד:

ולא

עונותיה מועטין שנאמר ה'הנה נא העיר הזאת קרובה לנוס שמה והיא מצער מאי קרובה אילימא קרובה שייבתה קרובה עונותיה מוצערין א"ר^א אבין מאי קרא דכתיב^ב אמלטה נא שמה ג"א בגימטריא ג' וחד הוי ושל סדום ג' וב' ושלומה כ"י

מקדם ומשם נפולו למקומות אחרים כשנתפלגו וצנו להם עיירות ומשנתפלגו עד שחרצה שחרי ימי פלג נתפלגו הארצות כדתינא צקדר עולם אמר רבי יוסי נציא גדול היה עבד שקרא צנו פלג כי צימיו נפלגה הארץ [שס י] ואס תאמר בתחלת ימיו והלא יקטן אחיו קטן ממנו והוליד משפחות ונתפלגו ואס תאמר צאמנע ימיו לא כל הצתוב לסתום אלא לפרש נתן כך סימן ולא תדע צאיו משנותיו אלא צסוף ימיו לא וחשוב שנותיו של פלג ונמנא שנה שמת בה היא שנת מ"ח לאצורהם וכשחרצ סדום שנת ג"ט לאצורהם שהרי צו ציום תבצירה שרה ולשנה אחרת ילדה ואצורהם בן מאת שנה וגו' (סס כא): ושלומה האמורה בה גאון צבעת לחס ושלום השקט היה לה וגו' (יחזקאל טו) וכתיב תמיד לא ידעו עיט לא הדריכוהו וגו' (איוב כח):

יציאות השבת פרק ראשון שבת

שאני צית הכסא דמאים. ושם מגונה עליו מש"ה מספקא לן בהזמנתו: ויקרא לו. גדעון להקצ"ה ה' שלום: **הימנוסא**. להזכיר אמונה בצית הכסא: **צריך להודיעו**. מתן פלוני אתן לך וזהו דרך כבוד דשמא יתבייש לקבלה ומתוך כך מתרלין בדברים ואינו צוש

דצבר וכן אס נתנה צציתו שלא מידיעמו צריך להודיעו שמידו צאה לו שמתוך כך יהא אוהבו: **לדעס כי אני ה' וגו'**. להודיעס אני כל שאני רוצה לקדסם: **שייף ליה משחא**. ישפשפנו צשמן בין עיניו דבר הנראה שמשאלנו אמו מי עשה כן ויאמר לה התינוק פלוני עשה וגם פת נתן לי: ומלי ליה כוחאל. נותן כחול סביב עינו וכן לשונו בתלמוד: **לנשפיס**. שחשדנו כשספו: **לאגלווי** מי נתנו לו: **מסן סכרה כו'**. והוא הודיעס [ע"י משה] צכל פה מה סכרה: **רב חסדא**. כהן הוה^א כדלמרינן (גרות פ"ו דף מד.) גבי עיר אחת היטה צא"י ובה שמונים וזוגות אחיס כהנים הנשואים שמונים וזוגות אחיות כהנות וצדקו מסורה עד נהרדעא ולא אשכחו אלא תרתי צנתיא דרב חסדא דהוו נסיבי לרמי צר חמא ולמר עוקצא צר חמא: **הוס נקיש פריי מסנאס דסורא**. זוג של זרוע לחמים וקובה שנתנו לו ורשאי להאכילן לישראל. ואע"ג דרב חסדא צח"ל הוה לא ילפינן מהכל דמתנות נוהגות בזמן הזה דהאידנא נהוג עלמא כתתלא סבי (גרות דף כג.) כרצי יאשיה צכלאים וכרצי יהודה^ב צצצילת צעלי קריין לת"ס וכרצי אלעאי צראשית

הגז שהיה אומר אינו נוהא אלא צאק וכן מתנות צימי רב חסדא אכתי לא נהוג כ' אלעאי וצימי ר"נ צר יצחקי נהוג כוומיה צראשית הגז ולא צמתנות והשאת קא חזינא דנהוג אף צמתנות וכי היכי^ב דלחזו צמנהג צראשית הגז צימי ר"נ ולא מצינא צה ונהגנא כולא כוומיה השאת דנהוג אף צמתנות לא משנינן מנהגא: **חדשא**. חדשה שלא שמעמיה: **מילנא אלנישייהו** יקוירא. מעיל דמיו יקריס למי שרגיל ללוצשו. כלומר לפי שאתה תלמידו של רב ורגיל צשמועמיו אתה מחזר אחריהם: **משקל צ' סלעים**. לאו דוקא נקט. בתלמידי רבינו יצחק הלוי מלאתי כמות פסיס סביב פס ידו נתן מילת ולא כל הכתונת: **שישינכסה קרובה**. שנתייצצו צה מקרוב כלומר עיר חדשה: **דמקרבא**. לנוס שס: **וועטא**. ולא צריכין אתס להקפיד על קיומה: **הא קא חוו לה**. למה ליה למימר להו: **שישינכסה קרובה**. שנה אחת קדמה לה סדום דמפרש של סדום חמשים ושתים דע"כ צווי מגדל צאק שנער היו ולא היה ישוב צעולם אלא צאומה צקעה דכתיבי (בראשית יא) ויהי כל הארץ שפה אחת וגו' ויהי צנסקס

סדום אינו אלא חמשים ושתים שנה עבד שקרא צנו פלג כי צימיו נפלגה הארץ [שס י] ואס תאמר בתחלת ימיו והלא יקטן אחיו קטן ממנו והוליד משפחות ונתפלגו ואס תאמר צאמנע ימיו לא כל הצתוב לסתום אלא לפרש נתן כך סימן ולא תדע צאיו משנותיו אלא צסוף ימיו לא וחשוב שנותיו של פלג ונמנא שנה שמת בה היא שנת מ"ח לאצורהם וכשחרצ סדום שנת ג"ט לאצורהם שהרי צו ציום תבצירה שרה ולשנה אחרת ילדה ואצורהם בן מאת שנה וגו' (סס כא): ושלומה האמורה בה גאון צבעת לחס ושלום השקט היה לה וגו' (יחזקאל טו) וכתיב תמיד לא ידעו עיט לא הדריכוהו וגו' (איוב כח): עשרים

מסורת הש"ס

(א) ב"ה ט"ז, (ב) [שס ע"ש], (ג) ב"ז שס, (ד) [צ"ל צדקין], (ה) מגילה טז, (ו) ס"א א"ר יצחק ישיבתה של זוטר י"א שנה, (ז) ע"י רש"י מולין מד: ד"ה רב חסדא ומה שרשמתי שם, (ח) [צ"ל וכר"י בן צמיה, מלך דנש], (ט) [גרות כג.], (י) גרסת רש"ל משגל יצחק והשאר נחתק [וע"י בשל"ה דף קסא. בנאה שמונה ד"ה בדרך שומר וכו' ציבור ופה בדגמי מוס' הללן וכו' מהרש"א,

תורה אור השלם

1 וכן שם גדעון מובא לוי ויקרא לו י' שלום עד ימים יהוה עודנו בעקרת אבי שופטים ו כו 2 וְיָדַעְתָּ בִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהָאֵל תִּצְלָחֶם וְהָאֵל תִּצְאֶנְךָ שְׁמֶךָ הַבְרִית וְחֻסְדֶּךָ לְאַהֲבִיו וּלְשִׁמְךָ מִצֻּחוֹ לְאֵלֶיךָ וְדָרִים ו כו 3 וְהָיָה דְבַר אֵל בְּנִי יִשְׂרָאֵל לְאֹמַר אֵף אַתְּ שְׁבַחְתָּי שִׁמְרוּ כִי אַתְּ הוּא בְּנִי וּבְיָעֶיכֶם לְדַרְשֵׁת בִּי אֲנִי יְיָ וְתִצְלָחֶם וְהָאֵל תִּצְאֶנְךָ שְׁמֶךָ שְׁמוֹת לֹא יִגְמְדֶנְךָ מִשֶּׁה מִזֶּה סִינִי וְשָׁנִי לַחַת וְהַעֲרַת בִּיד מִשֶּׁה בְּרַדְתָּ מִן הָהָר וּמִשָּׁה לֹא יָדַע כִּי קָרָן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אֹתוֹ: שְׁמוֹת לֹד כט 5 וְהָיָה נָא הָעִיר וְהָאֵת קְרִיבָה לְעֹס שְׁמָה וְהוּא מִצְעַר אֶמְקֻלָּהּ נָא שְׁמָה הֵלֵא מִצְעַר הוּא וְתַחֲמִי וְפָשִׁה: בראשית ט כ

הנהגות הב"ה

(א) רש"י ד"ה הוס נקיש וכו' וכי היכי דאחזוק צמנהג צראשית הנו:

רבינו חננאל

אמר רב המנונא אסור ליתן שלום לחבירו בבית הכסא שהשם גופיה איקרי שלום, שנאמר ויקרא לו ה' שלום, אבל לומר נאמן בבית הכסא מחזר שאינו שם שנאמר האל הנאמן ומתרגמינן אלהא מהימנא. אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו, שנאמר לדעת כי אני ה' מקדשכם. והני מילי במילתא דלא עבידא לאיתגלווי, אבל במילתא שנאמר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו. אמר רב לעולם אל ישנה אדם בנו אחד משאר בניו, שהרי בשביל ב' סלעים מילת שהוסיף יעקב אבינו ליוסף נתקנא בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים. אמר רב לעולם יחזר אדם וישב בעיר ששייבתה קרובה [נשמותין שיישבתה קרובה] עונותיה מועטין. א"ר חנן מאי קרא, שנאמר הלא מצער היא ותחי נפשי. כלומר מצער עתה בקרוב תתישבה. א"ר יצחק ישיבת צוער ג"א שנה היתה שנאמר אמלטה נא שמה נא בגימטריא הכי הוו. ישיבתה של סדום ג"ב שנה הוה שהיתה מוקדמת לצוער שנה ושלומה כ"ו דכתיב

